

**РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА**

71 – 98 / 12

Београд

дел.бр. 21027

датум 27.08.2012.

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

BEOGRADSKI CENTAR
ZA LJUDSKA PRAVA

НАЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗАМ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

**МОНИТОРИНГ УСТАНОВА
У КОЈИМА СЕ НАЛАЗЕ
ЛИЦА ЛИШЕНА СЛОБОДЕ**

**МОНИТОРИНГ
ПОЛИЦИЈСКИХ УПРАВА И СТАНИЦА**

Извештај о посети ПС НЕГОТИН

Београд, мај 2012. године

МАНДАТ НАЦИОНАЛНОГ МЕХАНИЗМА ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

Законом о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака¹ прописано је да Национални механизам за превенцију тортуре (НПМ) обавља посете установама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе у циљу одвраћања државних органа и службених лица од било каквог облика мучења или било ког другог облика злостављања, као и ради усмеравања државних органа ка стварању смештајних и осталих животних услова у установама у којима се смештају лица лишена слободе у складу са важећим прописима и стандардима.

НПМ има право на несметан, ненајављен и свакодобан приступ свим установама и свим просторијама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе; да насамо разговара са тим лицима, са службеним лицима која су обавезна да сарађују тим поводом, и са свим осталим лицима која могу имати информације значајне за поступање према лицима лишеним слободе; приступ свој документацији која се односи на та лица; да надлежним органима даје препоруке у циљу побољшања начина поступања према лицима лишеним слободе и унапређење услова у којима се она задржавају или затварају.

У члану 2а Закона одређено је да Заштитник грађана обавља послове НПМ и да у обављању тих послова сарађује са омбудсменима аутономних покрајина и удружењима чијим је статутом предвиђени циљ удруживања унапређење и заштита људских права и слобода, у складу са законом.

Заштитник грађана и Покрајински омбудсман АП Војводине су потписали Меморандум о сарадњи у обављању послова НПМ², којим је предвиђено је да ће Покрајински омбудсман активно учествовати у посетама мониторинг тима НПМ установама у којима су смештена лица лишена слободе, а које се налазе на територији АП Војводине.

На основу спроведеног поступка по Јавном позиву³ Заштитник грађана је изабрао удружења са којима ће остваривати сарадњу у обављању послова НПМ, и то Београдски центар за људска права, Виктимолошко друштво Србије, Дијалог, Иницијатива за права особа са менталним инвалидитетом (MDRI-S), Комитет правника за људска права (YUKOM), Међународна мрежа помоћи (IAN), Одбор за људска права – Ваљево, Хелсиншки одбор за људска права у Србији и Центар за људска права – Ниш.

План посета НПМ за 2012. годину је сачињен у складу са договором Заштитника грађана, Покрајинског Омбудсмана и изабраних удружења која су задужена да системски прате положај лица лишена слободе у посебним областима. Пошавши од намере да НПМ у наредне четири године посети све установе у којима се налазе лица лишена слободе, предвиђено је да се током 2012. године обави око 80 посета, од чега 50 полицијских станица, 10 затвора, 5 психијатријских болница, 6 установа социјалне заштите стационарног типа, прихватилиште за странце и 10 домова за старе особе и геронтолошких центара. Редовне посете установама ће бити најављене, а по потреби ће се обавити без претходне најаве.

По обављеним посетама, НПМ сачињава извештаје које доставља посећеној установи. Након тога, НПМ ће одржавати стални дијалог са посећеном установом као и органом у чијем је саставу, у циљу отклањања утврђених недостатака који могу довести до појаве тортуре, нељудског или понижавајућег поступања.

¹ "Сл. лист СЦГ - Међународни уговори", бр. 16/2005 и 2/2006 и "Сл. гласник РС - Међународни уговори", бр. 7/2011

² 12. децембра 2011. године

³ објављеном 29. децембра 2011. године у „Службеном гласнику Републике Србије“

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ПОСЕТИ

ПОЛИЦИЈСКА СТАНИЦА	Полицијска станица Неготин <i>/ у саставу Полицијске управе Бор</i>
РАЗЛОГ ПОСЕТЕ	Обављање послова Националног механизма за превенцију тортуре (НПМ) у складу са чл. 2а Закона о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака („Сл. лист СЦГ - Међународни уговори“, бр. 16/2005 и 2/2006 и "Сл. гласник РС - Међународни уговори", бр. 7/2011)
ЦИЉ ПОСЕТЕ	Одвраћање органа јавне власти и службених лица од било каквог облика злостављања или мучења, као и њиховог усмеравања на стварање услова и поступање према лицима лишеним слободе у складу са важећим прописима и стандардима, све у циљу превенције тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака.
ПОСЕТУ ОБАВИО	Заштитник грађана, у сарадњи са удружењем грађана Београдски центар за људска права
ВРСТА ПОСЕТЕ	Редовна посета, у складу са Планом посета Националног механизма за превенцију тортуре за 2012. годину
ДАТУМ ПОСЕТЕ	15. маја 2012. године
НАЈАВА ПОСЕТЕ	Посета је најављена писаним путем
ТИМ ЗА ПОСЕТУ	вођа тима: Предраг Андрић, виши саветник Заштитника грађана чланови тима: Јелана Самарџић, Млађи саветник Заштитника грађана Имола Шереш, представник Београдског центра за људска права

ТОК ПОСЕТЕ

ФАЗА I: РАЗГОВОР СА РУКОВОДСТВОМ УСТАНОВЕ

Посета тима Националног механизма за превенцију тортуре започета је разговором са Мићом Џеновљановићем, начелником Полицијске станице Неготин, Полицијске управе Бор, којом приликом је указано је на мандат НПМ, опште циљеве који се желе постићи, принципе поступања и план посете Полицијској управи. Командир Полицијске станице је представио Полицијску станицу у општим цртама, и указао на основне проблеме са којима се Полицијска станица суочава у раду.

ФАЗА II: ОБИЛАЗАК УСТАНОВЕ

Тим НПМ је посету наставио обиласком зграде Полицијске станице Неготин. Извршен је увид и фотографисање просторија за полицијско задржавање и извршен обилазак просторије за испитивање осумњичених.

ФАЗА III: РАЗГОВОР СА ЗАТЕЧЕНИМ ЛИЦИМА

Тим НПМ није обавио појединачне интервјуе са лицима лишеним слободе у Полицијској станици Неготин, јер у моменту посете није затечено ни једно лице коме је одрежено полицијско задржавање. Обављени су разговори са затеченим полицијским службеницима који су чланове тима НПМ информисали начину рада, као и проблемима са којима се суочавају у раду.

ФАЗА IV: УВИД У ДОКУМЕНТАЦИЈУ

Извршен је увид и копирање документације у предметима лица према којима је одређено задржавање.

ФАЗА V: ЗАВРШНИ РАЗГОВОР СА РУКОВОДСТВОМ УСТАНОВЕ

Посета Полицијској станици Неготин окончана је завршним разговором тима НПМ са руководством Полицијске станице.

Вођа тима НПМ указао је на основне утиске о посети, пре свега о поштовању права лица лишених слободе, о елементима који могу довести до појаве тортуре, нечовечног или понижавајућег поступања, као и односу запослених према тиму НПМ. Прибављена су и додатна објашњења о појединим релевантним околностима. Изражена је спремност руководства Полицијске станице да се спроведу мере које буду предложене у извештају о посети.

САРАДЊА СЛУЖБЕНИХ ЛИЦА СА ТИМОМ НПМ

Сви полицијски службеници у Полицијској станици Неготин остварили су пуну сарадњу са тимом НПМ, омогућили му приступ и преглед свих просторија и инсталација, фотографисање, пружили све тражене информације, омогућили несметан приступ, увид и фотографисање тражене документације, без обзира на степен њене тајности.

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ПОЛИЦИЈСКОЈ СТАНИЦИ

ПОЛИЦИЈСКА СТАНИЦА	НЕГОТИН <i>у саставу Полицијске управе Бор</i>
Адреса ПС	Ул. Момчила Ранковића бр. 2
Тел. ПС	019 / 542 – 956
Начелник ПС	Мића Џеновљановићем
Испоставе и одсеци у ПС (који примењују полицијска овлашћења)	Одсек криминалистичке полиције Полицијска испостава
Просторије за полицијско задржавање у ПС	Постоје просторије за полицијско задржавање по Закону о безбедности саобраћаја на путевима и по Закону о полицији - јавни ред и мир. Лица којима је задржавање одређено по Законик о кривичном поступку смештају се у притворској јединици ОЗ Неготин

СЛУЖБЕНИ ПОДАЦИ О ПОЛИЦИЈСКОЈ СТАНИЦИ

Број лица којима је одређено задржавање у ПС у 2011. г.	Због кривичног дела	31
	Због прекршаја	61
Број обављених лекарских прегледа задржаних лица у 2011. г.		60
Исхрана лица у време задржавања	Не обезбеђују	
Број задржаних лица којима је решењем суда одређен притвор у 2011. г.		31
Употреба средстава принуде од стране полицијских службеника ПС у 2011.г.	Физичка снага	2
	Службена палица	/
	Средства за везивање	1
	Ватрено оружје	/
Притужбе на поступање полицијских службеника ПС у 2011.г.	Број притужби	15
	Број основаних притужби	1
Дисциплински поступци за извршене повреде службене дужности полицијских службеника ПС у 2011.г.	Број поступака	22
	Изречених мера за тешке повреде	/
	Изречених мера за лаке повреде	6
	Поступци у току - неокончани	16

СЛУЖБЕНИ ПОДАЦИ О ПОЛИЦИЈСКОЈ ИСПОСТАВИ

Број лица којима је одређено задржавање у ПИ у 2011. г.	Због кривичног дела	9
	Због прекршаја	5
Број обављених лекарских прегледа задржаних лица у 2011. г.		4
Исхрана лица у време задржавања	Не обезбеђују	
Број задржаних лица којима је решењем суда одређен притвор у 2011. г.		9
Употреба средстава принуде од стране полицијских службеника ПИ у 2011.г.	Физичка снага	2
	Службена палица	/
	Средства за везивање	1
	Ватрено оружје	/
Притужбе на поступање полицијских службеника ПИ у 2011.г.	Број притужби	10
	Број основаних притужби	/
Дисциплински поступци за извршене повреде службене дужности полицијских службеника ПИ у 2011.г.	Број поступака	14
	Изречених мера за тешке повреде	/
	Изречених мера за лаке повреде	6
	Поступци у току - неокончани	8

ПОСТУПАЊЕ У ОСТВАРИВАЊУ ПОЛИЦИЈСКИХ ОВЛАШЋЕЊА

Затечени полицијски службеници су навели следеће:

Лице које је лишено слободе се одмах обавештава о својим правима, и то најпре усмено, а затим путем обрасца, ког лице лишено слободе својеручно потписује, како би се отклонила недоумица да ли је заиста поучено о својим правима. Ако лице лишено слободе не зна српски језик, или ако је реч о особи оштећеног слуха, ангажују се овлашћени тумачи по списку. Пре свега лице се поучи: да није дужно ништа да изјави и да све што изјави може бити употребљено као доказ, да има право на браниоца по свом избору, да несметано контактира са браниоцем и да бранилац присуствује његовом саслушању, да се о лишењу слободе без одлагања обавесте лица по његовом избору и да има право да га прегледа лекар.

Личне претресе лица лишених слободе увек обавља службено лице истог пола као и лице које се претреса. У случају одузимања ствари сачињава се посебна потврда о привремено одузетим предметима, коју потписује лице коме је извршено одузимање предмета.

Обавештавање блиских лица по захтеву лица лишених слободе се обавља одмах по лишењу слободе, о обавештавању се увек сачињава службена белешка. Ако је потребно да се предузму мере за збрињавање деце или других лица о којима се лице лишено слободе стара одмах се обавештава надлежни Центар за социјални рад.

Лицу лишеном слободе се омогућује право да позове изабраног браниоца, а бранилац по службеној дужности се одређује по списку Адвокатске коморе Зајечар, уз потпуно поштовање редоследа по списку. Указују да велики број адвоката одбија да приступи из разлога неуредног плаћања за пружене услуге бранилаца по службеној дужности, што додатно отежава рад.

Решење, односно наредба о задржавању лица се доноси најкасније у року од два сата по лишавању слободе, рок задржавања почиње да тече од момента лишавања слободе (по ЗКП и ЗОБС), односно од момента довођења у просторије полиције по Закону о полицији - јавни ред и мир. Решење, односно наредба о задржавању се уручује задржаном лицу одмах. Решење о задржавању лица садржи правну поуку, а наредба о задржавању не садржи поуку о правном леку, јер исти није предвиђен.

Лекарски прегледи се обављају увек када лица лишена слободе то затраже и увек након примене мера принуде. Прегледи се обављају у оближњем здравственом центру. Не постоји проблем у вези обављања лекарских прегледа. Лекарски налаз и остала медицинска документација о прегледу се даје лицу лишеном слободе.

Извештај о употреби средстава принуде се сачињава у сваком случају када се примене средства принуде.

Лица којима је задржавање одређено због прекршаја по ЗОБС и ЗЈРМ у трајању до 12 сати задржавају се у просторијама за полицијско задржавање у ПС Неготин. Лица којима је задржавање одређено решењем по ЗКП у трајању до 48 сати смештају се у притворској јединици ОЗ Неготин, у Неготину, чије задржавање прати и обезбеђује полицијски службеник.

Полицијски службеници су навели и да се лица лишена слободе у протеклих годину дана нису притуживала на рад службених лица.

ПРОСТОРИЈЕ ЗА ПОЛИЦИЈСКО ЗАДРЖАВАЊЕ У ПС

У просторије за полицијско задржавање у седишту ПС Неготин се смештају лица којима је задржавање одређено наредбом по ЗОБС и решењем по ЗЈРМ, у трајању до 12 сати. Током обиласка просторија није затечено ниједно задржано лице.

Објект у коме је седиште ПС Неготин су две одвојене зграде.

Постоји једна просторија за задржавање која се налази у сутерену зграде где се налазе просторије дежурних полицијских службеника.

Простор за боравак на свежем ваздуху не постоји.

Просторија је површине око 3 x 2 квадратних метара, висине око 2,5 м. У просторији је један лежај, чини га дрвена клупа димензија око 1 м x 2, 5 м, има 2 ћебета, која делују чисто.

Прозор постоји, димензија је око 0,50 x 0, 50, центиметара прекривен металном плочом са рупама, доток природне светлости је слаб, не постоји могућност отварања прозора, непријатан мирис се не осећа.

На зидовима просторије постоје трагови влаге а на појединим деловима отпада малтер. И поред овог просторија је уредна и чиста. Под је бетонски.

Вештачко осветљење постоји, чини га једна сијалица постављена изнад улазних врата, заштићена металном решетком. Целокупна површина просторије за задржавање је покривена видео надзором са једном камером која је постављена на плафону. Постоји обавештење о видео надзору које је постављено на вратима просторије за задржавање.

У просторији не постоји тоалет, већ се исти налази у приземљу зграде који користе заједно и дежурни полицијски службеници и задржана лица. Постоји један чучавац и лавабо са славином. Топле воде нема. Зидови су у плочицама и влага је присутна. У руинираном је стању. Наведено је да приликом коришћења WC вода одлази кроз цеви које пролазе кроз сутерен где се налази просторија за задржавање тако да је то један од разлога зашто постоји влага у сутерену.

УТВРЂЕНО

Постојећи тоалет у ПС Неготин је руниран, влажан, са неодговарајућим санитарним уређајима.

РАЗЛОЗИ

Лица лишена слободе имају право на смештај који одговара савременим хигијенским условима и право на примерене санитарне уређаје и средства за личну хигијену⁴.

ПРЕПОРУКА

У ПС Неготин обезбедиће се чисте и суве просторије са примереним санитарним уређајима, у којима је обезбеђена приватност, тако што ће се извршити неопходне адаптације постојећег тоалета.

У просторији за задржавање не постоји славина за текућу воду за пиће, воду за пиће задржаним лицима по захтеву доноси дежурни полицијски службеник, у отвореним посудама (пластичним флашама или чашама).

УТВРЂЕНО

У ПС Неготин задржаним лицима није на одговарајући начин омогућено коришћење воде за пиће.

РАЗЛОЗИ

Устав РС гарантује да нико не може бити изложен мучењу или нечовечном поступању или кажњавању и да се према лица лишена слободе мора поступати човечно. Важећи стандарди одређују да лице лишено слободе мора имати несметан приступ води за пиће. Вода мора испуњавати важеће хигијенске услове.

ПРЕПОРУКА

Унутар просторија за задржавање у седишту ПС Неготин инсталираће се славине за текућу воду (водећи рачуна да славина не представља ризик за повређивање или оштећење), или ће се задржаним лицима омогућавати довољне количине воде за пиће у оригиналној пластичној амбалажи.

⁴ Закон о извршењу кривичних санкција, члан 66. став 1. и члан 67. став 2.

У ПС Неготин се задржаним лицима не обезбеђује оброк.

УТВРЂЕНО

У ПС Неготин задржаним лицима се не омогућује исхрана.

РАЗЛОЗИ

Устав РС гарантује да нико не може бити изложен мучењу или нечовечном поступању или кажњавању и да се према лица лишена слободе мора поступати човечно. Важећи стандарди одређују да се лицу лишеном слободе током његовог задржавања мора омогућити исхрана подобна за одржање његовог здравља и снаге.

ПРЕПОРУКА

ПС Неготин ће задржаним лицима омогућити један оброк хране најкасније у року од 6 сати од моментља лишења слободе, а у случају да задржавање траје дуже од 12 сати, задржаном лицу ће се обезбедити три obroка хране дневно (доручак, ручак и вечера).

У просторији за задржавање ПС Неготин не постоје грејна тела

УТВРЂЕНО

У ПС Неготин није обезбеђена загрејаност просторије за задржавање.

РАЗЛОЗИ

Устав РС гарантује да нико не може бити изложен мучењу или нечовечном поступању или кажњавању и да се према лица лишена слободе мора поступати човечно. Важећи стандарди одређују материјалне услове које морају да испуњавају просторије у које се смештају лица лишена слободе, између осталог да оне морају бити примерено загрејане.

ПРЕПОРУКА

ПС Неготин ће постављањем грејних тела у просторији за задржавање обезбедити њену примерену загрејаност у зимским условима.

У просторијама за задржавање ПС Неготин не постоји дугме електричног звона за позивање дежурних полицијских службеника. Задржана лица, полицијске службенике из дежурне собе, која није у непосредној близини просторија за задржавање, позивају махањем у видео надзор или лупањем врата.

УТВРЂЕНО

У просторијама за задржавање лица ПС Неготин није установљен ефикасан систем који ће задржаном лицу омогућити да позове дежурног полицијског службеника, односно није обезбеђена благовременост тог контакта.

РАЗЛОЗИ

Препорука Комитета за превенцију тортуре Савета Европе је да све просторије за полицијско задржавање имају електрично звоно подобно да позове дежурног полицијског службеника у случају потребе (лоше здравствено стање, жеђ, физиолошке и друге потребе).

ПРЕПОРУКА

ПС Неготин ће у просторијама за полицијско задржавање инсталирати дугме електричног звона за позивање дежурног полицијског службеника.

У ПС Неготин се не води посебна евиденција о обиласцима задржаних лица од стране полицијских службеника.

УТВРЂЕНО

У ПС Неготин се не евидентирају контакти полицијских службеника и задржаних лица.

РАЗЛОЗИ

Устав РС налаже да се према лицу лишеном слободе мора поступати човечно и с уважавањем достојанства његове личности. Важећи стандарди одређују да службена лица треба да врше стални надзор над лицима која су задржана, пре свега у циљу безбедности и задовољења њихових основних потреба (здравствено стање, жеђ, физиолошке и друге потребе).

ПРЕПОРУКА

У ПС Неготин ће се водити посебна евиденција о обиласцима задржаних лица од стране полицијских службеника, посебно подаци о доношењу воде, евентуално хране.

УВИД У ДОКУМЕНТАЦИЈУ

Извршен је увид у књиге задржавања које се воде у ПС Неготин, Нису уочене неправилности.

Извршен је увид у предмет бр. 5/1 задржаног лица Д. В. рођеног у Зајечару, 24. септембра 1975. године.

Разлог за задржавање је нарушавање јавног реда и мира.

Решењем о задржавању, донетим 13. августа 2011. године у 20 сати и 00 минута, Д. В. је одређено задржавање почев од 13. августа 2011. године у 15 сати и 00 минута, до 14. августа 2011. године у 03 сата и 00 минута. У Службеном записнику о задржавању лица од 13. августа 2011. године наведено је да је према Д. В. одређено задржавање почев од 13. августа 2011. године у 15 сата и 00 минута а да је задржавање завршено 14. августа 2011. године у 03 сата и 00 минут (у трајању од дванаест сати). О правима је поучен на српском језику, поучен је да против решења о задржавању може изјавити жалбу Вишем суду у Неготину и да се о лишењу слободе обавесте лица по његовом избору с тим да није тражио да било ко обавести а што је је све констатовано у службеном записнику који је задржано лице својеручно потписало. Лекар Здравственог центра Неготин га је прегледао 13. августа 2011. године. Лекар је навео да лице нема видљиве повреде на телу и да је потпуно физички способан како би се према истом применила мера задржавања. Налаз се налази у списима предмета. Потврда о привремено одузетим предметим и потврда о враћеним предметима постоје, а задржани Д. В. је потписао обе потврде.

ЗАМЕНИК ЗАШТИТНИКА ГРАЂАНА

Милош Јанковић